

ในการประชุมครั้งนั้น จึงจำเป็นต้องมีการนัดกันใหม่

2) อาจมีอันตรายเนื่องจากการตัดสินใจที่เกินไปในลักษณะที่พยายามจะประนีประนอมกันมากกว่าด้วยเหตุผล ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกภายในกลุ่มขาดความตั้งใจจริงที่จะได้แย้งด้วยเหตุผล อาจเป็นเพราะสมาชิกแต่ละคนมีงานมากหรือสมาชิกไม่สนใจเรื่องราวของฝ่ายอื่นก็ได้ จริงอยู่การประนีประนอมอาจจะเป็นสิ่งจำเป็นแต่การใช้วิธีการตัดสินใจโดยถือทางสายกลางเป็นเกณฑ์นั้น มิใช่จะเป็นหลักประกันที่แน่นอนว่าข้อยุตินั้นจะเป็นข้อยุติที่ดีที่สุด

3) เป็นการยากที่จะกำหนดความรับผิดชอบได้ การใช้คณะกรรมการอาจก่อให้เกิดปัญหาสำคัญที่ว่าในการแก้ปัญหาใดๆนั้น จะไม่สามารถกำหนดความรับผิดชอบไว้กับผู้หนึ่งผู้ใดอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะเหตุผลที่ว่า การตัดสินใจเพื่อหาข้อยุติภายในคณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามเสียงข้างมากที่กำหนดขึ้นในกลุ่ม

4) ก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่สามารถหาข้อยุติ เพราะบุคคลที่เป็นกรรมการมักจะมีภาระส่วนตัวมากอยู่แล้ว ไม่มีเวลาพอที่จะถ่วงน้ำหนักการประชุมบ่อยครั้งหรือครั้งละนานๆ ความล่าช้าดังกล่าวนี้จึงเป็นผลเสียประการสำคัญขององค์การที่จะทำให้การตัดสินใจปัญหาต่างๆไม่ทันการ

5) อาจถูกครอบงำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะมีบ่อยครั้งที่การทำงานของคณะกรรมการเป็นไปโดยมีอุปสรรคอันเนื่องมาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าไปก่อกวนหรือทำลายบรรยากาศในที่ประชุม อาจผูกขาดการพูดเพื่อโน้มน้าวความคิดเห็นของผู้อื่น ขอบใช้วิธีการโต้แย้งอย่างรุนแรงจนเกินเหตุผล ถ้าหากผู้นำการประชุมในคณะกรรมการนั้น ไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหานี้ ก็ยังจะทำให้การประชุมไม่บังเกิดผลดีแต่อย่างไร

ส่วน สโตนเนอร์ (Stoner, 1978 : 307) ได้กล่าวถึง ผลเสียของคณะกรรมการไว้และสามารถสรุปได้สั้นๆดังนี้

- 1) เป็นการสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่าย
- 2) อาจมีการครอบงำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- 3) อาจมีการตกลงกันในลักษณะประนีประนอม

ซึ่งมีความสอดคล้องกับ คูนท์ซ์และคณะ(Koontz, 1980 : 458-460) ได้สรุปผลเสียของการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมคือ

- 1) ทำให้การตัดสินใจไม่แน่นอน
- 2) เป็นมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดการทำลายตนเอง
- 3) ไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างแท้จริง
- 4) การถูกครอบงำโดยคณะบุคคล ผู้มีอำนาจโดยคณะกรรมการ

สำหรับ กิติมา ปรีดีติลล(2539 : 43) ได้กล่าวถึงผลเสียของการบริหารงานในรูปของ คณะกรรมการไว้โดยสรุปได้ดังนี้

- 1) สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย
- 2) อาจเลือกตัดสินใจเนื่องจากต้องการ ประนีประนอมทำให้ไม่ได้รับการตัดสินใจที่ดี
- 3) ไม่สามารถหาข้อยุติ
- 4) มีแนวโน้มที่จะเป็นการทำลายตนเอง
- 5) เป็นการกระจายความรับผิดชอบ ขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง

นอกจากนี้ ประทาน คงฤทธิศึกษากร(2529 : 177-178) ได้กล่าวว่า คณะกรรมการที่จัดตั้ง ขึ้นนั้นเป็นเรื่องธรรมดาเมื่อมีผลดีก็อาจจะมีผลเสียอยู่บ้างดังนี้

1) ในกรณีที่แต่งตั้งบุคคลคนเดียวกันเป็นกรรมการมากมายหลายคณะอาจทำให้มีผล กระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลนั้นได้ ซึ่งทำให้บุคคลผู้นั้นต้องอุทิศตนให้กับกรรมการ ตำแหน่งต่างๆที่ได้รับแต่งตั้งจน ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ประจำ

2) ในการทำงานของคณะกรรมการที่มีการอภิปรายมากหาข้อยุติได้ยาก อาจใช้เวลาใน การประชุมเนิ่นนาน จะทำให้มีผลเสียขึ้นได้ ในลักษณะของการล่าช้า ซึ่งในการบริหารโดยปกติ จะต้องหลีกเลี่ยงความล่าช้านี้ แต่การทำงานของคณะกรรมการบางชุดบางคณะกลับสร้างความ ล่าช้าขึ้นได้ต้องระมัดระวังเหมือนกัน

3) การทำงานของคณะกรรมการอาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปิดความรับผิดชอบของบุคคล ที่พึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบและ โดยปกติบุคคลที่จะต้องทำการตัดสินใจทำให้การทำงานเกิดความ รวดเร็วหรือเป็นวิสัยของการทำงานที่มีความรับผิดชอบที่เป็นความต้องการในการบริหารแต่ระบบ คณะกรรมการก็ดูเหมือนจะเป็นเครื่องมือในการปิดความรับผิดชอบหรือปิดสวาทได้

4) การแต่งตั้งคณะกรรมการนั้นจะต้องระมัดระวังอยู่มากที่อาจจะมีการทำงานของคณะ กรรมการที่ซ้อนและซ้ำกันกับคณะกรรมการต่างๆที่ตั้งขึ้นอยู่แล้ว หรือนัยหนึ่งเป็นหน้าที่ความ รับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรม องค์กรหนึ่งองค์กรใดทำอยู่แล้ว ในเรื่องนี้จะเกิดปัญหาการ ทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน การทำงานที่สับสนหาข้อยุติได้ยาก เป็นการทำงานที่เปลืองคน เปลืองเงินและ เวลาโดยไม่จำเป็น

5) ระบบคณะกรรมการเมื่อมีผลดี ผลเสียก็มีอยู่ดังได้กล่าวแล้วในบางครั้งการที่บุคคลได้ รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการก็มีความกระตือรือร้น เป็นเกียรติ เป็นความดีความชอบ แต่บุคคล ที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งก็อาจมีความริษยาขึ้นได้ ในเรื่องของผลประโยชน์อาจทำให้เกิดการ แก่งแย่งชิงดีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสามัคคีได้

จากทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาจากข้างต้น ผู้วิจัยใคร่ขอก่อร่างสรุปรวมถึงผลดีและผลเสียของการบริหารงานในรูปคณะกรรมการว่าก่อให้เกิดผลดีหลายประการได้แก่ เป็นการกระจายอำนาจในการบริหารและการตัดสินใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน มีข้อมูลประกอบอย่างกว้างขวางทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ยอมรับความคิดเห็นด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นการทำงานแบบประชาธิปไตย เกิดความยุติธรรมป้องกันการลำเอียงได้ ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีเพราะทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนผลเสียของการบริหารงานในรูปคณะกรรมการนั้นได้แก่ ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายและเสียเวลามาก หากคนรับผิดชอบยากหากมีการปฏิบัติงานหรือเกิดการผิดพลาดในการตัดสินใจ เกิดการถูกรอบงำโดยผู้อื่นได้ง่าย การดำเนินการประชุมเพื่อหาข้อสรุปหาข้อยุติได้ยาก การบริหารแบบนี้ถ้าได้กำหนดหลักการทำงานให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่และบทบาทให้ทุกคนเข้าใจและปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงผลเสียย่อมไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นในระดับที่ไม่รุนแรงมากนัก

7. หลักการและวิธีการที่สนับสนุนให้คณะกรรมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานในรูปคณะกรรมการนั้นเป็นรูปแบบที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรนั้นๆ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่บุคลากรต่างๆ ในองค์กรนั้นจะต้องทำความเข้าใจหลักการหรือแนวทางเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานลักษณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 113-114) จึงได้ให้หลักการไว้ดังนี้

- 1) การบริหารงานลักษณะนี้จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
  - สำนักงาน ทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำและบริหารงานโดยตรง
  - คณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้แทนฝ่ายปฏิบัติ ทำหน้าที่บริหารทางอ้อม โดยใช้การประชุม วินิจฉัย ตัดสินใจหรือวางแนวทางการบริหารเพื่อให้สำนักงานนำไปดำเนินการ
- 2) ในการดำเนินงานที่จะให้เกิดผลดี มีปัญหาน้อย จำเป็นต้องกำหนดบทบาท อำนาจ และหน้าที่ในเชิงปฏิบัติของทั้งสำนักงานและคณะกรรมการ ให้ชัดเจน
- 3) สำนักงานและคณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามบทบาท อำนาจและหน้าที่ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร
- 4) การเสนอเรื่องต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาเป็นหน้าที่ของสำนักงานที่จะต้องเสนอข้อมูลและพร้อมที่จะชี้แจงเหตุผลให้ชัดเจน

5) พิจารณา วินิจฉัย คัดเลือกหรือกำหนดนโยบายการปฏิบัติของคณะกรรมการนั้น ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงใจและมติที่ประชุม มาจากการยอมรับกันด้วยเหตุผลมากกว่าการลงคะแนนเสียง

6) การดำเนินงานของสำนักงานและคณะกรรมการจะต้องมีการร่วมกันและปฏิบัติตามกติกานั้นด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์และยุติธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อส่วนรวม มากกว่าส่วนตน

ส่วน อุทัย หิรัญโต (2532 : 130) ได้กล่าวถึงหลักการตั้งคณะกรรมการที่ถูกต้องไว้ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ในการตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจน ระบุภารกิจและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2) คณะกรรมการจะต้องไม่ใหญ่เกินไป โดยปกติคณะกรรมการคณะหนึ่งๆควรมีกรรมการประมาณ 10-20 คน ถ้ามีกรรมการมากเกินไปจะทำให้ไม่สามารถพิจารณาปัญหาได้อย่างถี่ถ้วนและรวดเร็ว ถ้ามีความจำเป็นจะต้องมีกรรมการหลายคนก็ควรแบ่งออกเป็นคณะอนุกรรมการ ชุดต่างๆจะดีกว่า

3) เลือกตัวกรรมการด้วยความระมัดระวังและคัดเลือกตัวกรรมการแต่ละคนควรคำนึงถึงความเต็มใจ ความรู้และความสามารถอย่างแท้จริงและเวลาที่ผู้นั้นจะอุทิศให้แก่งาน นอกจากนี้ควรคำนึงอีกเรื่องหนึ่งคือ ตำแหน่งที่สำคัญที่สุดในคณะกรรมการ ซึ่งได้แก่ประธานและเลขานุการของคณะกรรมการ การเลือกสรรกรรมการสองตำแหน่งนี้ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ

4) คณะกรรมการไม่เพียงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในทางบริหาร หมายความว่าควรให้คณะกรรมการมีหน้าที่เสนอความคิดเห็นในทางวิชาการ กำหนดรูปแบบและแสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อตกลงร่วมกัน หน้าที่ของคณะกรรมการมีข้อออกคำสั่งในการบริหารโดยตรง เว้นแต่เป็นคณะกรรมการถาวรและได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่วินิจฉัยสั่งการด้วย

สำหรับ สมยศ นาวิกาน (2525 : 304-306) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเรียนรู้การใช้ คณะกรรมการอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีวิธีการดังนี้

1) เป้าหมายของคณะกรรมการควรกำหนดให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะเขียนไว้ เพราะสิ่งเหล่านี้ช่วยลดเวลาที่คณะกรรมการต้องใช้เวลากลับปรายว่าคณะกรรมการต้องทำอะไรบ้าง

2) ควรพิจารณาถึงขนาดของคณะกรรมการที่ดีที่สุด กรณีที่มีสมาชิกน้อยกว่า 5 คน ประโยชน์ของกลุ่มงานอาจจะน้อยลงถ้าหากสมาชิกมากกว่าสิบคนหรือสิบห้าคน คณะกรรมการอาจมีขนาดใหญ่ไป จำนวนสมาชิกของคณะกรรมการส่วนใหญ่อยู่ระหว่างห้าถึงสิบคน

3) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต้องระบุไว้ คณะกรรมการเพียงวิเคราะห์ ให้คำแนะนำและเสนอแนะเท่านั้นหรือคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามการคัดเลือกหรือ

4) บุคคลที่เป็นประธานควรได้รับการคัดเลือกบนพื้นฐานของความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นให้สมาชิกของคณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วม

5) ควรแต่งตั้งเลขานุการถาวรปฏิบัติงานด้านติดต่อสื่อสาร

6) วาระการประชุมและเอกสารต่างๆของการประชุม ควรส่งให้กับสมาชิกของคณะกรรมการก่อนการประชุม เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาอ่านวาระการประชุมและเอกสารต่างๆล่วงหน้า การอภิปรายจะตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้วิธีการที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานในรูปคณะกรรมการมีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยได้ผลดีที่สุดนั้น ธงชัย ถันตวิงษ์ (2537 : 337-338) ได้สรุปไว้ดังนี้

1) จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการ เพื่อที่จะให้คณะกรรมการปฏิบัติงานได้อย่างดีที่สุดในขั้นแรกต้องกำหนดวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละชุดให้ชัดเจนที่สุด เพื่อช่วยให้อัตุประสงค์ของการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นไปได้อย่างถูกต้องและอำนวยความสะดวกให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคณะกรรมการและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่มักจะทำการประกาศขึ้นเป็นทางการเพื่อแจ้งให้ทราบถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการ

2) จะต้องมีการเลือกเฟ้นตัวบุคคลที่จะเป็นสมาชิกในคณะกรรมการในการที่จะใช้ประโยชน์จากคณะกรรมการให้สามารถทำการตัดสินใจปัญหาต่างๆได้ จะต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ มีความรู้ มีประสบการณ์และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี ส่วนความจำเป็นที่อยากให้มีการฝึกบุคคล อาจทำให้จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่หย่อนความสามารถมีโอกาสเข้าไปในคณะกรรมการได้บ้างและการมีจำนวนสมาชิกที่เข้าไปอยู่ในคณะกรรมการให้มีขนาดที่เหมาะสม ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วคณะกรรมการมักจะมีจำนวนสมาชิกแปดคนเป็นอย่างมาก

3) จะต้องมีการกำหนดระเบียบวาระของการประชุมในการประชุมแต่ละครั้งของคณะกรรมการ เพื่อที่จะให้การประชุมเป็นไปโดยสะดวกและราบรื่น ประธานของคณะกรรมการหรือเลขานุการควรจะได้จัดทำหัวข้อหรือกำหนดเวลาของการพิจารณาเรื่องต่างๆเขียนให้แก่สมาชิกในคณะกรรมการทราบล่วงหน้า เพื่อให้สามารถพิจารณาปัญหาต่างๆได้อย่างราบรื่นตามหัวข้อที่กำหนดเป็นเรื่อยๆไป และการแจ้งระเบียบวาระให้ทราบล่วงหน้าก็จะเ็นประโยชน์ให้สมาชิกได้มีโอกาสศึกษา เตรียมตัวเรื่องที่จะพิจารณาก่อนที่จะมีการประชุม

4) จะต้องทำการคัดเลือกตัวประธานของคณะกรรมการ เพราะถ้าประธานของคณะกรรมการเป็นบุคคลที่มีความสามารถหรือมีบุคลิกที่จะเป็นผู้นำของคณะกรรมการได้ดีก็จะช่วยให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและนอกจากความรู้ ความสามารถ

และประสบการณ์แล้วก็ต้องพิจารณาถึงความเป็นผู้นำและความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ที่จะสามารถนำการประชุมให้เ็นไปได้ด้วยดี

จากหลักการและวิธีการที่สนับสนุนให้คณะกรรมการทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม ทัศนคติต่างๆที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ามีลักษณะสอดคล้องกันจะแตกต่างกันตรงรายละเอียดเท่านั้น ในส่วนของผู้วิจัยใคร่ขอสรุปหลักการและวิธีการ โดยรวมได้ดังนี้

1) คณะกรรมการจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงานในรูปคณะกรรมการเสีย ก่อน เพื่อที่จะได้รับบทบาท อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

2) ต้องมีการกำหนดบทบาท อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้ ปฏิบัติตามบทบาท อำนาจและหน้าที่ให้อยู่บนพื้นฐานของควมมีเหตุผลและตามกฎระเบียบที่ กำหนดไว้

3) จำนวนของคณะกรรมการในแต่ละชุดจะต้องมีปริมาณพอเหมาะ ซึ่งจะเป็ผลทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน

4) การคัดเลือกคณะกรรมการ ตำแหน่งประธานกรรมการและเลขานุการจะต้องคำนึงถึง ความรู้ ประสบการณ์และความสามารถอย่างแท้จริง

5) การบริหารงานในรูปคณะกรรมการนั้นจะต้องใช้เทคนิคการประชุมควบคู่กับการ บริหารแบบนี้ ซึ่งในการประชุมจะต้องแจกเอกสารให้คณะกรรมการ จึงควรแจกเอกสารและวาระ การประชุมให้คณะกรรมการศึกษาก่อนการประชุม

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ประกอบกับมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539”

ารรคาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ไม่หมายรวมถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการที่รับผิดชอบ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย

(1) “ผู้แทนผู้ปกครอง” ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียน นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

(2) “ผู้แทนครู” ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วย ผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

(3) “ผู้แทนองค์กรชุมชน” ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและมีที่ตั้งอยู่ในเขต บริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

(4) “ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาหรือองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน

(5) “ผู้แทนศิษย์เก่า” ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่าหรือบุคคลที่ เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

(6) “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ใน หน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของ สถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการเลือกกรรมการ คนหนึ่งใน (1) (3) (4) (5) และ (6) เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน

ข้อ 6 ให้คณะกรรมการ กำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการตามข้อ 5 โดยคำนึงถึงจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด

ข้อ 7 การให้ได้มาซึ่งกรรมการ ให้ดำเนินการดังนี้

- (1) ให้สถานศึกษาประกาศรับสมัครผู้แทนตามข้อ 5 (1) (2) (3) (4) และ (5)
- (2) ให้ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกตามข้อ 7 (1) คัดเลือกตนเอง ให้เหลือเท่ากับจำนวนตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6
- (3) ให้ผู้ได้รับการคัดเลือกตามข้อ 7 (2) และผู้บริหารสถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามที่เห็นสมควรจำนวนสองเท่าของจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ 6 และให้ประชุมคัดเลือกให้เหลือเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ 6
- (4) ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำรายชื่อเสนอผู้มีอำนาจตามข้อ 9 เป็นผู้ลงนามแต่งตั้งในกรณีไม่มีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้แทนในองค์ประกอบใดให้คณะกรรมการเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้น จำนวนสองเท่าของจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ 6 และให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกตนเองให้เหลือเท่ากับจำนวนตามที่กำหนดไว้

ในกรณีที่มิผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใดไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ 6 ให้ถือว่าผู้ที่สมัครเข้ารับการคัดเลือกเท่าที่มีอยู่ในองค์ประกอบนั้น แล้วให้คณะกรรมการเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้นจำนวนสองเท่าของจำนวนที่ยังขาดอยู่และให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกตนเองให้เหลือตามจำนวนที่กำหนดไว้

ในกรณีที่มิผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใดมีจำนวนเท่ากับจำนวนกรรมการตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 ให้ถือว่าผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกดังกล่าวเป็นกรรมการในองค์ประกอบนั้น

ข้อ 8 คุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการ

- (1) เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา
- (2) เป็นผู้มีความประพฤติดี
- (3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อ 9 ให้ผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับเป็นผู้ลงนามในการแต่งตั้งและอนุญาตการลาออกของคณะกรรมการ

ข้อ 10 ให้คณะกรรมการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง คณะกรรมการซึ่งได้มาตามระเบียบนี้ในวาระแรก เมื่อครบกำหนดสองปีให้จับสลากออก กิ่งหนึ่ง ในกรณีที่เป็นจำนวนคี่ ให้ปีเศษเพิ่มเป็นหนึ่งคน เว้นกรรมการและเลขานุการ

ให้สถานศึกษาดำเนินการสรรหากรรมการทดแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตาม วรคสอง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อ 7 โดยให้อยู่ในตำแหน่งตามวาระตามวรรค หนึ่งการสรรหากรรมการใหม่แทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสาม ให้ดำเนินการภายในสี่สิบห้าวันนับจากวันครบวาระหรือครบกำหนดแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ ให้กรรมการชุดเดิม ปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะได้ มีการประกาศแต่งตั้งกรรมการใหม่ กรรมการที่พ้นวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการได้อีก ข้อ 11 กรรมการจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ออกตามวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 8
- (5) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (7) ได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(8) พ้นจากตำแหน่งในสถานศึกษานั้น สำหรับกรรมการตามข้อ 5 (2) และ ผู้บริหารสถานศึกษา

(9) พ้นจากสถานภาพการเป็นผู้ปกครองนักเรียนของสถานศึกษานั้นสำหรับ กรรมการตามข้อ 5 (1)

(10) พ้นจากสถานภาพการเป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับ กรรมการตามข้อ 5 (4)

(11) คณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสาม มีมติให้ออกยกเว้นตำแหน่ง กรรมการและเลขานุการ

ข้อ 12 ในกรณีที่กรรมการ ในองค์ประกอบใดว่างลงก่อนครบวาระเกินกว่าเก้าสิบวัน ให้ สถานศึกษาดำเนินการตามข้อ 7 เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการ ในองค์ประกอบนั้นภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ว่างลง และให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ตนแทน

ข้อ 13 คณะกรรมการมีหน้าที่ดังนี้

- (1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- (2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- (3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- (4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- (5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- (6) ส่งเสริมให้มีกิจการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- (7) เสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
- (8) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมรณรงค์เพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
- (9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
- (10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
- (11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร
- (12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

ข้อ 14 ให้มีการประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง

การดำเนินการประชุมคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้มีคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการที่มีอยู่ในขณะนั้น และให้มีผู้แทนของนักเรียนเข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของนักเรียน โดยตรง ให้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการด้วย

ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการประชุมต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งภายในสัปดาห์วัน นับแต่วันที่มีการประชุม

ข้อ 15 ในวาระเริ่มแรกให้กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมที่มีสถานศึกษาในสังกัด ดำเนินการให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายในหกสัปดาห์ นับแต่วันประกาศใช้ระเบียบนี้

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้คณะกรรมการโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการตามระเบียบนี้ รวมทั้งดำเนินการให้เงินไปตามข้อ 6 และข้อ 7 แล้วแต่กรณี

สถานศึกษาที่ไม่มีคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการโรงเรียนอยู่ในวันที่ประกาศใช้ระเบียบนี้ ให้กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมซึ่งเป็นเจ้าสังกัด กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามข้อ 6 และข้อ 7 แล้วแต่กรณี

ข้อ 16 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2543

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

เนื่องจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 1 ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนดไว้จึงเป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ประกอบกับมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกข้อความความวรรคหนึ่งในข้อ 15 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และให้ใช้ข้อความดังกล่าวไปนี้แทน “ในวาระ

เริ่มแรกให้กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมที่มีสถานศึกษาในสังกัด
ดำเนินการให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการให้แล้วเสร็จภายใน หนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันใช้ระเบียบนี้”
ประกาศ ณ วันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2543

**การกำหนดหน้าที่และแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543**

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 นี้
ใช้บังคับสำหรับสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ จนกว่าจะได้มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระเบียบนี้ในส่วนของกรมสามัญศึกษา
ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด คณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้
กำหนดหน้าที่และแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ดังนี้

1. การกำหนดหน้าที่

1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1.1) แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ
สถานศึกษาดำเนินการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
ข้อ 5
- 1.2) ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตำแหน่ง
- 1.3) ดำเนินการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ตามระเบียบ
ข้อ 5 (ยกเว้นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ) ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนศิษย์เก่า กลุ่มละ 1-2 คน รวมทั้งสิ้น 5-10 คน
- 1.4) ดำเนินการร่วมกับผู้แทนจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับเลือกตามข้อ 1.3 เสนอรายชื่อ
ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสองเท่าของจำนวนที่กำหนด แล้วคัดเลือกให้เหลือตามจำนวนที่กำหนด
- 1.5) ดำเนินการร่วมกับผู้แทนที่ได้รับเลือกตามข้อ 1.2 และ 1.3 คัดเลือกประธานจาก
ผู้แทนตามระเบียบข้อ 5 (1) (3) (4) (5) และ(6) ยกเว้น (2) เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรอง
ประธาน

1.6) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาและนำเสนอให้ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดลงนามแต่งตั้ง

1.7) ดำเนินการให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง และรายงานการประชุมต่อผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดภายใน 15 วัน

1.8) ดำเนินการสรรหากรรมการทดแทน และนำรายชื่อเสนอผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดเพื่อลงนามแต่งตั้งในกรณีที่กรรมการสถานศึกษาชุดเดิมต้องพ้นจากตำแหน่งตามวาระแรกเมื่อครบกำหนด 2 ปี ตามระเบียบข้อ 10 ภายใน 45 วัน และกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในองค์ประกอบใดว่างลงก่อนครบวาระเกินกว่า 90 วัน ให้ดำเนินการภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง

2) ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1) พิจารณาขออนุมัติคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2) อนุญาตการลาออกของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

3) คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.1) ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ตามระเบียบข้อ 13 และ ข้อ 10 วรรค 5

3.2) ดำเนินการคัดเลือกประธาน และรองประธานจากผู้แทนกลุ่มบุคคล ตามระเบียบข้อ 5 (1) (3) (4) (5) และ (6)

3.3) มีมติให้คณะกรรมการสถานศึกษาพ้นจากตำแหน่งตามระเบียบข้อ 11(10)

3.4) ส่งเสริมและสนับสนุนการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา

2. แนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543

2.1) การสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีกรรมการที่เป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ซึ่งการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับจากประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 นี้ โดยให้ดำเนินการ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาจากผู้แทนกลุ่มต่างๆ

2.1.1) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ จำนวนไม่เกิน 7 คน และให้ผู้แทนประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย เพื่อกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาดมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 5 ซึ่งควรให้มีสตรีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งหมด

2.1.2) สถานศึกษาประชาสัมพันธ์หรือจัดประชุมเพื่อให้ความรู้ในบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาดมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 13 และชี้แจงคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาดมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 9 ให้ทราบทั่วกัน

2.1.3) ประกาศรับสมัครผู้แทนกลุ่มบุคคลดมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 5 (1) (2) (3) (4) และ (5)

2.1.4) ประกาศรายชื่อผู้สมัครที่มีสิทธิ์เข้ารับการคัดเลือก

2.1.5) ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการคัดเลือกผู้แทนกลุ่มเองให้เหลือเท่าจำนวนที่กำหนด

2.1.6) หากไม่มีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใด ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้นเป็นสองเท่าของจำนวนที่กำหนดไว้ และให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกตนเองให้เหลือเท่ากับจำนวนที่กำหนด

2.1.7) หากมีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใดไม่ครบจำนวนที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้สมัครได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการสถานศึกษาในองค์ประกอบนั้น และให้คณะกรรมการเฉพาะกิจเสนอรายชื่อบุคคลในองค์ประกอบนั้นเป็นสองเท่าของจำนวนที่ไม่ครบ และให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อคัดเลือกตนเองให้เหลือเท่ากับจำนวนที่กำหนด

2.1.8) หากมีผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกในองค์ประกอบใด มีจำนวนเท่ากับที่กำหนดไว้ ให้ผู้สมัครได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการในองค์ประกอบนั้น

2.1.9) สถานศึกษาซึ่งตั้งใหม่ และยังไม่มียศสภา การได้มาซึ่งผู้แทนองค์ประกอบในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 5 (5) ไม่ต้องดำเนินการสรรหา

ขั้นตอนที่ 2 การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.10) ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกตามขั้นตอนที่ 1 เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 9 จำนวนไม่เกิน 8 คน

2.1.11) บุคคลในข้อ 2.1.10 ประชุมคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิให้เหลือจำนวนกึ่งหนึ่ง

2.2) การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.1) ประธานและรองประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

ให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 ดำเนินการคัดเลือกประธานและรองประธาน โดยให้คัดเลือกจากผู้แทนกลุ่มต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิ ยกเว้นกลุ่มผู้แทนครู เพื่อทำหน้าที่เป็นประธานและรองประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชุดนี้

2.2.2) กรรมการและเลขานุการ

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาอาจแต่งตั้งครูหรือบุคลากรอื่นมาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามความเหมาะสม ซึ่งผู้ช่วยเลขานุการจะไม่มีสิทธิออกความคิดเห็นหรือลงมติในการประชุม

2.3) การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3.1) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้มาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 7 ต่อผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด

2.3.2) ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด พิจารณาลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา

2.4) การมีวาระอยู่ในตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.4.1) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี

2.4.2) เมื่อคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในตำแหน่งครบ 2 ปี ให้มีการจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่ง

ถ้าจำนวนของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นจำนวนคี่ ให้พิเศษเพิ่มเป็นหนึ่งคน โดยยกเว้นผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ต้องจับสลากออก

2.5) การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา

การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 11

2.6) การสรรหากรรมการสถานศึกษาแทนตำแหน่งที่ว่างลง

2.6.1) ให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสรรหากรรมการสถานศึกษา ทดแทนกรรมการสถานศึกษาที่พ้นจากตำแหน่งตามข้อ 2.4.2) และ ข้อ 2.5) โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการในขั้นตอนที่ 1 และ 2

2.6.2) กรรมการสถานศึกษาที่ได้มาตามข้อ 2.6.1) ให้อยู่ในตำแหน่งเท่ากับระยะเวลาที่เหลือตามวาระข้อ 2.4.1

2.6.3) การดำเนินการสรรหาในข้อ 2.6.1) ให้ดำเนินการภายใน 45 วันนับจากวันครบวาระหรือครบกำหนดแล้วแต่กรณี

2.6.4) กรรมการสถานศึกษาที่พ้นวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาได้อีก

2.6.5) เมื่อกรรมการสถานศึกษาพ้นจากตำแหน่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ข้อ 11 ก่อนครบวาระเกินกว่า 90 วัน ให้สถานศึกษาดำเนินการสรรหากรรมการสถานศึกษา ตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 เพื่อทดแทนตำแหน่งตามองค์ประกอบที่ว่างภายใน 30 วัน นับจากวันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง

2.7) การจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

2.7.1) ให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคการเรียนละ 2 ครั้ง

2.7.2) การดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการสถานศึกษากำหนด

2.7.3) ในการประชุมแต่ละครั้ง ต้องมีผู้เข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษา

2.7.4) ให้มีผู้แทนของนักเรียนเข้าร่วมรับฟัง และแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นสมควร

2.7.5) หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของนักเรียน โดยตรง ให้นำความคิดเห็นของนักเรียนมาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสถานศึกษาด้วย

2.7.6) ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการประชุมต่อผู้ลํานวยการสามัญศึกษา จังหวัดภายใน 15 วันนับจากวันที่มีการประชุม

2.8) บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 มีรายละเอียดในส่วน ของแนวปฏิบัติอย่างกว้างๆหลายประการ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ทั้ง 11 ด้านมาจัดสรุปรวมใหม่โดยที่แนวปฏิบัติของคณะกรรมการยังคงมีแนวปฏิบัติ เช่นเดิม ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ โดยจะได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติตามหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.8.1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

2.8.1.1) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา แนวปฏิบัติ ตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) ศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมายหลักการของการ จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ข) ศึกษาและทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของ ชุมชน/ท้องถิ่น ที่ตั้งของสถานศึกษา

ค) กำหนดนโยบาย เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

ง) กำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนและความสัมพันธ์ชุมชน

จ) กำหนดให้สถานศึกษา จัดทำธรรมนูญโรงเรียน

ฉ) กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษาให้เสร็จก่อนเปิดภาคเรียนของแต่ละปีการศึกษา

2.8.1.2) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา แนว ปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการและระยะเวลา

ข) ดำเนินการกำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาตาม แผนที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม ประชุม ฯลฯ

ค) ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษาและช่วยเหลือสนับสนุน
สร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.8.1.3) เสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้าน
วิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) การบริหารจัดการด้านวิชาการ

- กำหนดมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษา
- ประเมินภายในเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษา
- กำกับ ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบมาตรฐาน
การศึกษา

ข) การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

- กำหนดวิธีการบริหารการใช้งบประมาณของ
สถานศึกษาโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ
- กำหนดวิธีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล

ค) การบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล

- กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา
และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ให้ขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและ
บุคลากรอื่นในสถานศึกษา
- จัดสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา
ตามความเหมาะสม

ง) การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป

- ให้มีการใช้ดูแลและบำรุงรักษา อาคารสถานที่ วัสดุ
ครุภัณฑ์ของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์
- จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้
สวยงาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน

2.8.1.4) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อกำหนดงาน ความระบียบนี้ตามที่เห็นสมควร แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี ดังนี้ คือ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการตามความ เหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี

2.8.2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ประกอบด้วย

2.8.2.1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) สถานศึกษาจัดทำข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียน การคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนและข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้เป็นปัจจุบัน

ข) สนับสนุนและจัดหาที่เรียนให้แก่เด็กในพื้นที่บริการได้เข้า เรียนอย่างทั่วถึง

ค) จัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่นๆแก่ ผู้เรียนที่ขาดแคลนและไม่สามารถพึ่งตนเองได้

2.8.2.2) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) สนับสนุนให้เด็กพิการได้มีการเรียนทุกคน

ข) สอดส่องดูแลเด็กที่ได้รับการทารุณ กดขี่ข่มเหง ล่วงละเมิด ทางเพศ ใช้แรงงานเด็ก กักขัง ฯลฯ ให้ได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ค) สอดส่องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง

ง) ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มี ความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด

จ) สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก

2.8.2.3) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน วิทยาการภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้ง สืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติ แนวปฏิบัติตามที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) หารายได้ทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่างๆเพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอน

ข) ส่งเสริมและกำกับติดตามการใช้วิทยาการและภูมิปัญญา ท้องถิ่น

ค) ส่งเสริมและกำกับติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ สืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญา ท้องถิ่นตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร

2.8.2.4) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น แนวปฏิบัติตามที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชนทั้งภาครัฐ และเอกชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

ข) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและ ให้บริการด้านต่างๆแก่ชุมชน

2.8.3) ด้านการให้ความเห็นชอบ ประกอบด้วย

2.8.3.1) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา แนวปฏิบัติตามที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษา

ข) พิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการ ประจำปีกับ แผนพัฒนาของสถานศึกษา

ค) พิจารณาถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับวิธีการ หรือยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกิจกรรม/งาน/โครงการที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการของ สถานศึกษา

ง) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

2.8.3.2) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) ศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข) ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

ค) ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

2.8.3.3) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน แนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

ก) ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

ข) เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

ค) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

ก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณชน

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 นั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผู้แทนที่เป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 โดยพิจารณาจากคุณสมบัติพื้นฐานในหลายๆด้านมาจัดเป็นกลุ่มใหม่ โดยให้ผู้แทนที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันในเรื่องของคุณสมบัติพื้นฐานอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และผู้แทนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานแตกต่างกันอยู่ต่างกลุ่มกัน โดยจัดได้ดังนี้

1) กลุ่มผู้แทนบุคคลภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูและผู้แทนศิษย์เก่า โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้แทนครูเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษานั้นๆอยู่แล้ว ย่อมจะมีความเข้าใจในระบบการทำงานและปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ส่วนผู้แทนศิษย์เก่า นั้นเป็นบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานี้ ย่อมมีความเข้าใจในความต้องการ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างดีเพราะเคยศึกษาที่โรงเรียนนี้มาก่อน

2) กลุ่มผู้แทนบุคคลภายนอก ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้แทนทั้งสามกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนในที่ตั้งของสถานศึกษานั้นๆ ย่อมมีความเข้าใจในสภาพของชุมชนเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มิบทบาทในการพัฒนาชุมชนและสามารถช่วยเหลือ ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสนับสนุนและบริหารกิจการของโรงเรียนได้

3) กลุ่มผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นบุคคลที่มาจากหลากหลาย ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นบุคคลที่ยอมรับของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามประกาศในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาโดยตรงนั้นยังไม่มีข้อมูลของงานวิจัย มีเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ โรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

จินทนา พิทยาวิฑู (2540 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามโครงการรับรองคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษากทมมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามโครงการรับรองคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา กทมมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนเอกชนได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะจัดทำก่อน-หลัง ติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ ตรวจสอบความก้าวหน้างานครบทุกด้าน และนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงานโรงเรียน ร่วมวางแผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณเผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนและร่วมกิจกรรมของชุมชน ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ความร่วมมือจากบุคลากรมีน้อย ผู้มีความรู้เรื่องการวางแผนมีน้อย การประสานงานล่าช้าและการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง

นิคม ผัดแสน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอุตรศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษา ปรากฏว่าคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน ส่วนการแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาและการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนและให้มีการใช้บริการจากโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นวิทยากรของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ส่วนอีกด้านหนึ่งคือ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน ปรากฏว่าครูมีส่วนร่วมในระดับมาก ส่วนผู้ปกครอง/ศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษา ปรากฏว่า คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาทุกกลุ่ม เห็นว่า มีปัญหาในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียนและการแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับการมีส่วนร่วมอีก 2 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนและการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนและให้มีการใช้บริการจากโรงเรียน ให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและ

ร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ครูเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนผู้ปกครอง/ศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีปัญหาในระดับน้อย

นิภา วรรณารักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษา : ศึกษากรณี โรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง” เพื่อศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า

1. เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ส่วนตัวแทนของชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย

2. เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชน พบว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ไม่มากเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องสำคัญๆ ที่เป็นหัวใจของบทบาทและภารกิจขององค์กรคณะบุคคล

3. เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนพบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน ตลอดจนปรัชญาแนวคิดที่อยู่ในเบื้องหลังการมีคณะกรรมการโรงเรียน ขาดงบประมาณ ขาดการนิเทศแนะนำ กำกับติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ลิขิทธิ ผลจันทร์งาม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน” ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนได้ปฏิบัติงานในด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนและรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในระดับมาก ส่วนการให้คำปรึกษา การเสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหาร การแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน การให้การสนับสนุนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนและการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในระดับปานกลาง

สวัสดิ์ วงศ์เงินสุนทร(2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การดำเนินงานของคณะกรรมการ โรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อ

ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางที่เป็นไปได้ในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ด้วยวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เชิญมาเป็นคณะกรรมการและกรรมการส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมาก่อน ซึ่งจุดอ่อนของการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน คือ คณะกรรมการไม่มีส่วนร่วมในการแต่งตั้ง สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนั้น คณะกรรมการส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมวิเคราะห์นโยบายและเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน ร่วมกำหนดแผนปรับปรุงการบริหารและการจัดการกับแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ในแผน ร่วมกิจกรรมรายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานและแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน ให้การสนับสนุนการเงินและร่วมเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน และมีความเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการมีความเหมาะสม การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนมีปัญหาในด้านคณะกรรมการ ไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ มาปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบ ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน และขาดความเข้าใจในภาระหน้าที่ สำหรับแนวทางที่เป็นไปได้ในการจัดตั้งคณะกรรมการ ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และมีเวลาพอมาเป็นคณะกรรมการ ส่วนแนวทางในการดำเนินงานควรประชุมผู้ปกครองบ่อยๆ จัดทำเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ถ้วนถ้วนเสนอต่อผู้ปกครอง และจัดการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโรงเรียน

บุญเจิด สุขอภิรมย์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการมีส่วนร่วมและระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ในการแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี คาดหวังให้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติงานจริงปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทที่ความต้องการมีส่วนร่วมปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการแก้ปัญหา ส่วนบทบาทด้านการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเป็นบทบาทที่คาดหวังให้ร่วมปฏิบัติหรือต้องการร่วมปฏิบัติรวมทั้งมีการปฏิบัติจริงน้อยกว่าทุกด้าน

การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของข้าราชการการศึกษา กรรมการศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียนในฐานะกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน โดยแต่ละตำแหน่งจะจำแนกตามลักษณะอาชีพ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน ประสิทธิภาพบริหาร ตามลำดับ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนต้องการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อศึกษา

(1)เรื่องและระดับของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล (2)ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยมีดังนี้

1. เรื่องที่คณะกรรมการมีส่วนร่วม 5 เรื่องได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงานและการประเมิน โดยคณะกรรมการการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากในเรื่องการประสานงาน ส่วนการมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม มี 2 กลุ่มปัจจัยได้แก่

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการศึกษา ได้แก่ เวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีถิ่นกำเนิดและหรือมีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ การเป็นศิษย์เก่า การมีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียน ความคาดหวังต่อโรงเรียน การมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนและความห่วงใยต่อสวัสดิภาพเด็ก

2.2 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ (ก) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความซื่อสัตย์และเป็นคนในท้องถิ่น โดยกำเนิด (ข) คุณลักษณะของครูได้แก่ ครูมีความประพฤติดี มีความรู้ความสามารถ มีความเอาใจใส่ต่อเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ดีและมีความเสียสละ (ค) การปฏิบัติงานของโรงเรียนต่อกรรมการศึกษา ได้แก่ การให้เกียรติและการให้โอกาสในการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน (ง) การปฏิบัติงานของครูได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนและความสามัคคีในหมู่ครู (จ) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนและการบริหารการเงินโปร่งใส

3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม มี 2 กลุ่มปัจจัย คือ

3.1 ปัจจัยเกี่ยวกับกรรมการศึกษาได้แก่ การไม่มีเวลาว่าง ไม่มีถิ่นกำเนิดและหรือไม่มีที่พักอาศัยในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่

3.2 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำ ไม่มีมนุษยสัมพันธ์และไม่เป็นคนในท้องถิ่น โดยกำเนิด

เรืองยศ พจนนุสนธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม”เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานปัญหาสำคัญ สาเหตุสำคัญของปัญหาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับ

ประธานกรรมการ โรงเรียนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งผู้บริหารและประธานกรรมการ โรงเรียนมีความคิดเห็นว่าคณะกรรมการ โรงเรียนปฏิบัติงานตาม บทบาทโดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาท พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และ มีเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ส่วนสาเหตุสำคัญของปัญหาพบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนมีการ อบรมพัฒนาตนเองน้อย มีการกิจการงานมากและพื้นฐานทางการศึกษาค่ำ ส่วนผลของการ เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารกับประธานกรรมการ โรงเรียนพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนกับ ประธานกรรมการ โรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทคณะกรรมการ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีเพียงด้านเดียวคือ การให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วม ในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนกับประธานกรรมการ โรงเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ลำเพย เข็มมนัส (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนประถม ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมในทัศนะของ ผู้บริหาร โรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือ 1) กำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 3) ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานการเงินและงบประมาณของโรงเรียน 4) รับผิดชอบต่อความก้าวหน้าการดำเนินงาน ตามแผนงานของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) ประสานงานกับองค์กร ในท้องถิ่นภาครัฐและเอกชนเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน 6) แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ คณะกรรมการ โรงเรียนมอบหมาย ถ้าพิจารณางานที่ปฏิบัติสูงสุดแต่ละด้านดังกล่าวคือ ให้การ สนับสนุนในการจัดทำแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน รับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและให้คำเสนอแนะเพื่อการ ปรับปรุงครั้งต่อไป รับผิดชอบต่อความก้าวหน้าและให้ข้อคิดเห็นในการดำเนินงานตามแผนงานอาคาร สถานที่ของโรงเรียน สนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น และพิจารณา แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ เมื่อเปรียบเทียบกับทัศนะของ

ผู้บริหาร โรงเรียนตอบทบทวนของคณะกรรมการ โรงเรียนประถม จำแนกตามขนาดโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนแตกต่างกันโดยที่คณะกรรมการ โรงเรียนประถมขนาดใหญ่ ปฏิบัติงานสูงกว่าคณะกรรมการ โรงเรียนประถมขนาดกลาง

เหลือ เอกตะคุ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด นครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนด้านต่างๆ คือ ด้านการพิจารณาเป้าหมายของการปฏิรูป การศึกษา ด้านการพิจารณาสภาพของโรงเรียน ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์แผนปรับปรุงโรงเรียน ด้านการประสานงานและหาแนวทางการปรับปรุงโรงเรียน ด้านการรับทราบความก้าวหน้าของ โรงเรียนและด้านการสนับสนุนด้านการเงินและการเผยแพร่ชื่อเสียงของ โรงเรียน โดยเฉลี่ยจัดอยู่ใน ระดับปฏิบัติมาก เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนจำแนกตามขนาด โรงเรียน มัธยมศึกษาพบว่า ทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

สายพิน เชื้อชูชาติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและวิฤตนาการ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร” พบว่า คณะกรรมการการศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามระเบียบที่กรุงเทพมหานครกำหนด มีการให้ คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียนเกี่ยวกับงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน มีการ สนับสนุนและช่วยเหลืองานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียน มีการประสานงานกับ องค์กรชุมชนบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนและมีส่วนร่วม พิจารณาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีการพิจารณาเสนอแนะแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา โรงเรียนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ มีการแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการปฏิบัติตามหน้าที่ประจำฝ่ายต่างๆควบคุมกับคณะกรรมการศึกษา มีการปฏิบัติ หน้าที่ตามที่ผู้บริหาร โรงเรียนมอบหมายในเรื่องการจัดประชุมผู้ปกครอง สำหรับปัญหาจากการ ปฏิบัติงานพบว่า กรรมการการศึกษาต้องประกอบอาชีพ มีงานประจำ ไม่มีเวลา ขาดความรู้ความ เข้าใจในขอบเขตของบทบาทหน้าที่และขาดความร่วมมือจากชุมชน

นเรศ หิ้นนุกูล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทั้ง 12 ด้านโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานใน

สถานศึกษาที่ขนาดแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทั้ง 12 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็ก สำหรับปัญหาในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีเวลา ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ขาดงบประมาณ ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาได้แก่ หน่วยงานในระดับเหนือควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ แต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมในการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และหน่วยเหนือควรมีการประกาศเกียรติคุณแก่คณะกรรมการสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานดี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

1. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยตรงนั้นยังไม่มีข้อมูลของงานวิจัย มีเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบางส่วนเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและพอที่จะรวบรวมได้ดังนี้

โรมีโร (Romero, 1989 : 3127) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ เพื่อประเมินผลกระทบของการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองชาวเม็กซิกัน ในการศึกษาพิเศษ การวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองโดยทั่วไปมีส่วนร่วมในระดับที่ต่างกันในทุกด้านของกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษสำหรับเด็ก ผู้ค้อยโอกาสและมักจะแก้ปัญหาโดยระบบที่ไม่เป็นทางการมากกว่าที่จะดำเนินการในคณะกรรมการกลางการศึกษา ผู้ปกครองแสดงความรู้งบประมาณเกี่ยวกับประเภทของการศึกษาพิเศษและ โดยทั่วไปแสดงความพึงพอใจต่อบริการที่เด็กได้รับ การวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในด้านบวก ระหว่างเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับบริการการศึกษาพิเศษ อย่างไรก็ตามระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองไม่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมหรือความรู้เกี่ยวกับบริการที่ได้รับ

สมิท (Smith, 1971 : 2377-A) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษาในการวางแผนและพัฒนาของมหาวิทยาลัยรัฐมิชิแกนพบว่า สมาชิกของคณะกรรมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและประชาชน มีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ อันจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา คณะกรรมการศึกษาจากประชาชนไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่อง

ราวต่างๆที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว โดยคณะกรรมการไม่มีส่วนรู้เห็น คณะกรรมการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นไปกว่าเดิมหากได้ คณะกรรมการดังกล่าวเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

เฮก (Haig, 1976 : Abstract) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนที่มีต่อการศึกษา ในเขตเมืองที่ร่วมมือกัน โดยความสมัครใจในเขตชนบทโรงเรียนจาก Greater Boston Standard Metropolitan Statistical Area จำนวน 10 เขต ผลการศึกษาพบว่า มีเขตโรงเรียนจำนวน 5 เขต (จากเขตที่คัดเลือกเอาไว้) มีการสร้างแบบแผนการร่วมมือกันในระดับสูงสุด ส่วนเขตโรงเรียนอีก 5 เขตนั้นมีการสร้างแบบแผนการร่วมมือกันในระดับต่ำสุด ทัศนคติของผู้บริหารและสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนจากเขตที่เลือกไว้ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ด้านบวก ระหว่างทัศนคติผู้บริหารและสมาชิกคณะกรรมการโรงเรียนที่มีต่อการศึกษาในเขตเมืองที่มีการร่วมมือกัน โดยสมัครใจและการปฏิบัติการ ในการสร้างแบบแผนการร่วมมือกันในอดีตของเขตโรงเรียนต่างๆ ผลการค้นพบได้ระบุแบบต่างๆของเขตโรงเรียนในชานเมือง ซึ่งมีโอกาสก่อให้เกิดการจัดการที่ประสาผลสำเร็จได้ในระดับสูง ในการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันกับเขตโรงเรียนในเมืองที่ประสบปัญหาจากการโดดเดี่ยวของนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย

ไวท์ พอลลา แอนน์ (White Paula Ann, 1991 : 1078) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู ซึ่งเป็นเรื่องการกระจายอำนาจหน้าที่มาสู่โรงเรียน ปี ค.ศ. 1990 โดยศึกษา 3 เรื่อง คือ เรื่องงบประมาณ หลักสูตรและเรื่องบุคลากร การศึกษาครั้งนี้มุ่งตอบข้อคำถาม 3 ประการ คือ การกระจายอำนาจได้อำนวยความสะดวกให้ครูมีส่วนร่วมทำอะไรบ้าง 2) อะไรเป็นข้อจำกัดในกระบวนการกระจายอำนาจ และ 3) การเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจมีผลต่อการทำงานประจำวันของครูอย่างไรบ้าง ผลการวิจัยพบว่า ครูให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรมากที่สุด เพราะ มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันของเขา ข้อจำกัดของกระบวนการตัดสินใจมีเวลาการฝึกอบรมและเงินกองทุน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานในรูปคณะกรรมการและงานวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้เห็นนโยบายและแผนงานที่กำหนดออกจากการมีส่วนร่วมนั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพราะในส่วนกลางไม่มีความเข้าใจในสภาพพื้นที่ได้ดีเท่ากับประชาชนในพื้นที่เอง ซึ่งรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ได้มีการนำมาใช้ในการบริหารราชการเพราะมีผลดีมากมายหลายประการและมีความสอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐ ในปัจจุบันรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะถูกนำมาใช้ใน

การบริหารในรูปของการบริหารโดยคณะกรรมการหรือองค์คณะบุคคล เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมกำหนดนโยบายและบริหารด้วยตัวผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเอง

สำหรับในทางการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงถูกกำหนดขึ้นให้อยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แบ่งออกเป็นสองระดับคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตรง การบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษาน่าจะเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนโดยตรง เพราะฉะนั้นคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถ เข้าใจหน้าที่และบทบาทของตัวเอง มีอุดมการณ์ เข้าใจหลักการและเจตนารมณ์ของการบริหารในรูปคณะกรรมการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ เสียสละ เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้มีเหตุผลและถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งเชื่อมั่นว่าการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการจะส่งผลดีให้การพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาได้อย่างสูงสุดและมีคุณภาพอย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเดิม จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัดอยู่ เพื่อที่จะให้ทราบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาเดิม จังหวัดยะลา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาต่อไป